

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

ดนตรีชาติพันธุ์อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

Ethnic music, Phanom Sarakham District Chachoengsao Province

ธีระวุฒิ กลิ่นด่าง*, วิเชียร อ่อนละมูล**, จิระศักดิ์ จิตตบุตร***

Kritsakorn Choktaweehirunsakul*, Watsatree Diteeyont**

(Received : August 2, 2022 / Revised : November 16, 2022 / Accepted : December 17, 2022)

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องดนตรีชาติพันธุ์อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) รวบรวมองค์ความรู้วัฒนธรรมดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ในอำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา 2) เพื่อจัดแสดงบทประพันธ์ทางดุริยางคศิลป์ชุดชาติพันธุ์พนมสารคาม โดยการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้รวบรวมจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้มีความรู้ทางด้านวัฒนธรรมประเพณีและดนตรีของกลุ่มวัฒนธรรมต่างๆในพื้นที่ 5 กลุ่มได้แก่ กลุ่มวัฒนธรรมพวน กลุ่มวัฒนธรรมเวียง กลุ่มวัฒนธรรมจีน กลุ่มวัฒนธรรมเขมรและกลุ่มวัฒนธรรมไทย ผลการวิจัยพบประเด็นสำคัญดังนี้

1. ลักษณะสำคัญของดนตรีในกลุ่มชาติพันธุ์ยังคงประกอบด้วยมิติของดนตรีกับสิ่งเหนือธรรมชาติ เช่น ดนตรีกับการทรงเจ้า เข้าทรงในกลุ่มวัฒนธรรมพวน เขมรและเวียง สำหรับดนตรีกับการรักษาทางพิธีกรรมความเชื่อเรื่องผียังปรากฏให้เห็นในกลุ่มวัฒนธรรมเขมร ดนตรีในงานมงคลและงานอวมงคลในกลุ่มวัฒนธรรมไทยและจีน ส่วนดนตรีในมิติที่เกี่ยวกับธรรมชาติได้แก่ เรื่องเล่าเกี่ยวกับการนำแคนที่ทำจากไม้ของกลุ่มคนในวัฒนธรรมพวนและเวียง นอกจากนี้ยังพบมิตินดนตรีที่ใช้ในวงจรดำเนินวิถีชีวิต ได้แก่ ดนตรีกับประเพณีการบวช การทำขวัญนาค การแต่งงาน เป็นต้น

2. จำนวนวงดนตรีที่ศึกษาพบว่ามี 12 วง โดย 11 วง สืบทอดมาจากบรรพบุรุษและอีก 1 วง สืบทอดมาจากสำนักดนตรีในพื้นที่พนมสารคาม ซึ่งนักดนตรีมีการหมุนเวียนกันในวงต่างๆหลายวง

3. รูปแบบการประพันธ์เพลงมีทั้งรูปแบบที่ยึดตามประเพณีและการประยุกต์ผสมผสานกับทำนอง จังหวะที่บ่งบอกถึงความชัดเจนของสำเสียงในกลุ่มวัฒนธรรมต่างๆ ทั้ง 5 กลุ่ม เช่นมีการนำกลองโทน ซอเขมร จากวงหัวไม้เขมรมาผสมผสานกับทำนองเพลงเขมรและการนำแคนมาผสมผสานกับการประพันธ์ทำนองพวน เป็นต้น

4. การเผยแพร่ข้อมูล ได้จัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเผยแพร่ข้อมูลความรู้ชาติพันธุ์พนมสารคาม ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ผู้เข้าร่วมคือครู นักเรียน จากสถาบันการศึกษาต่างๆ จำนวน 60 คน ซึ่งในโครงการมีการอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้เรื่องการประพันธ์ดนตรีชาติพันธุ์พนมสารคามและการประกวดทำนองหลักเพลงชุดชาติพันธุ์พนมสารคามหลังจากนั้นนำมา

คำสำคัญ: ดนตรี, ชาติพันธุ์, พนมสารคาม

Abstract

The objectives of this research titled Ancestral Ethnic music, Phanom Sarakham District Chachoengsao Province were 1) to collect the body of knowledge concerning ethnic musical culture in Phanom Sarakham, Chachoengsao, 2) to perform “Phanom Sarakham” ethnic music, and Data collection was implemented by reviewing documents and related research as well as in depth interviews with experts in culture, traditions, and music of different cultural groups including Phuan, Wiang, Khmer, Chinese and Thai Cultural Groups. The results of this research were:

1. In terms of the major aspect of ethnic music, it has been accompanied with the supernatural. For example, the music together with necromancy of the cultural groups of Puan, Khmer, and Wiang. The music, used as curative treatment in rituals of believing in ghosts, was still found in Khmer cultural group. Auspicious and inauspicious ceremonies were found in Thai and Chinese cultural groups. In addition, the music together with the nature, the mouth organs which are made of wood were played by the cultural groups of Puan, and Wiang. Furthermore, the music has been used in the way of life such as in wedding ceremonies, ordination ceremonies, and Tham Khwan Nak ceremonies which are performed before ordaining as a monk.

2. Total 12 musical ensembles were studied, and 11 musical ensembles were inherited from ancestors. Only one musical ensemble was inherited from a musical group in Phanom Sarakham. Also, the musicians can play in different ensembles.

3. In terms of the pattern of musical composition, traditional pattern and contemporary pattern combining melody and rhythm were used in order that the instrument sounds of those five cultural groups would be clearly identified. For instance, Klong Ton (a kind of drums) and Sor Khmer (Khmer fiddle) were used to mix with Khmer melody, and Khaen (bamboo mouth organ) was used to mix with Puan melody.

4. In terms of publicizing the body of knowledge, the training program to publicize the knowledge of Phanom Sarakham ethnic, was held at Rajabhat Rajanagarindra University, and total 60 participants including teachers and students from different institutes attended. In this program, educating Phanom Sarakham ethnic musical composition as well as the main melody contest of Phanom Sarakham ethnic music were arranged.

Key Words: Ancestral Music, Ethnic Music, Knowledge Management

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

"แม่น้ำบางปะกงแหล่งชีวิต พระศักดิ์สิทธิ์หลวงพ่อโสธร พระยาศรีสุนทรปราชญ์ภาษาไทย อ่างฤๅไน ป่าสมบรูณ์" คำขวัญข้างต้นเป็นคำขวัญประจำจังหวัดฉะเชิงเทราหรือที่เรียกกันมาแต่โบราณว่า “แปดริ้ว”

ฉะเชิงเทรา หรือ “แปดริ้ว” เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความสำคัญของประเทศที่ตั้งอยู่ทางภาคตะวันออกของ ไทย เนื่องจากมีทำเลที่ตั้งที่เชื่อมโยงเส้นทางความเจริญทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม โดย ตั้งอยู่ใกล้กับเมืองหลวงคือกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และยังอยู่ในพื้นที่เศรษฐกิจใหม่คือ พื้นที่พัฒนาชายฝั่ง ทะเลตะวันออกได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง (ชลบุรี) นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง

แปดริ้ว มีพื้นที่ตั้งอยู่รายล้อมด้วยผืนน้ำทะเลฝั่งตะวันตกและข้างเคียง 7 จังหวัดคือ จังหวัด นครนายก จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดสระแก้ว จังหวัดจันทบุรี จังหวัดชลบุรี จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัด กรุงเทพมหานครและจังหวัดฉะเชิงเทรา มีแม่น้ำที่ถือเป็นแม่น้ำสายหลักที่หล่อเลี้ยงชาวจังหวัดฉะเชิงเทรา และหลายจังหวัดในภาคตะวันออก คือแม่น้ำบางปะกง ซึ่งแม่น้ำสายนี้ถือเป็นเส้นทางสำคัญที่นำพาผู้คนและ คลื่นวัฒนธรรมของกลุ่มวัฒนธรรมต่างๆมาปฏิสัมพันธ์กันบนดินแดนแห่งนี้

ดังที่ ภารดี มหาขันธ์(2555)ได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานและพัฒนาการของภาคตะวันออก ยุคปรับปรุงประเทศตามสมัยใหม่ถึงปัจจุบัน ได้กล่าวเกี่ยวกับจังหวัดฉะเชิงเทราไว้ว่า

“...จังหวัดฉะเชิงเทรานั้น สถานที่น่าสนใจของจังหวัดฉะเชิงเทราเกือบทั้งหมด เป็นสถานที่ท่องเที่ยว ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม แต่แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมได้กระจายอยู่ภายนอกเส้นทาง ท่องเที่ยว เมื่อเทียบกับสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดใกล้เคียง ทำให้ได้รับความสนใจค่อนข้างน้อย ทรัพยากร การท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด ได้แก่ ศาลากลางจังหวัดหลังเดิม ป้อม กำแพง และศาลหลักเมือง แหล่ง โบราณคดีพนมसारคาม แหล่งโบราณคดีอำเภอบางปะกง แหล่งโบราณคดีหัวสำโรง วัดโสธรวรวิหาร วัดสัมปท วน เป็นต้น...”(ภารดี มหาขันธ์, 2555, หน้า 40. อ้างถึง จังหวัดฉะเชิงเทรา, 2553, หน้า 65-75)

จังหวัดฉะเชิงเทราประกอบด้วย 11 อำเภอได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอบางน้ำเปรี้ยว อำเภอบางคล้า อำเภอราชสาส์น อำเภอกลองเขื่อน อำเภอสนามชัยเขต อำเภอบางปะกง อำเภอแปลงยาว อำเภอบ้าน โปธิ อำเภอบางปะกง และอำเภอนมสารคาม

งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งเน้นที่จะศึกษาบริบทข้อมูลต่างๆที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับกับความเป็นอยู่ใน ชีวิตประจำวันของกลุ่มวัฒนธรรมดนตรีชาติพันธุ์ในอำเภอนมสารคาม โดยชุมชนในอำเภอนมสารคามมี ผู้คนหลากหลายกลุ่มวัฒนธรรม ซึ่งจากการสำรวจพบว่ามีกลุ่มวัฒนธรรมพวน กลุ่มวัฒนธรรมเขมร กลุ่ม วัฒนธรรมจีน กลุ่มชาติวัฒนธรรมเวียง และกลุ่มวัฒนธรรมไทย โดยแต่ละกลุ่มวัฒนธรรม จะมีวัฒนธรรม ประเพณีของตนที่สามารถ บ่งบอกถึงความเป็นอยู่ของกลุ่มเชื้อชาตินั้นได้เป็นอย่างดีและสามารถอยู่ร่วมกัน ด้วยการเอื้อเฟื้อเกื้อกูล ดังเช่นคนลาวที่มาอาศัยอยู่ในอำเภอนมสารคาม มีลาวพวนซึ่งมาจากเมืองพวน แขวงเมืองเชียงขวาง จะตั้งถิ่นฐานอยู่ที่มากที่บ้านโคกหัวข้าว นาเหล่าบกและลาวเวียงซึ่งมาจากเวียงจันทน์จะ

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ตั้งถิ่นฐานที่ตำบลเขาหินซ้อน หนองหาน คนชาติพันธุ์เขมรจะตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณบ้านดงน้อย คนเชื้อชาติพันธุ์จีนจะมีมากในบริเวณตลาดพนมสารคาม ตำบลเกาะขุ่น ตลาดท่าเกวียน ซึ่งมีทั้งจีนแต้จิ๋ว จีนฮกเกี้ยน และจีนไหหลำ เป็นต้น

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมมาร้อยเรียงและสื่อออกมาเป็นสำเนียงดนตรีที่บ่งบอกถึงความโดดเด่นของคนในกลุ่มวัฒนธรรมนั้นๆ เพื่อนำลักษณะเด่นเหล่านั้นมาพัฒนาสื่อความรู้ สร้างฐานความเข้าใจ และสร้างความรักสามัคคีระหว่างกลุ่มวัฒนธรรมในพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

โดยศิลปวัฒนธรรมทางด้านดนตรีหรือดุริยางคศิลป์นั้น นับว่ามีความเจริญรุ่งเรืองมานานแล้วและมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าศิลปะด้านอื่นๆ ดนตรีเป็นเครื่องแสดงถึงความเจริญงอกงามของวัฒนธรรมชาติได้ทางหนึ่ง เมื่อได้มีความสัมพันธ์กับชาติพันธุ์อื่นๆ ที่มีความใกล้เคียงกัน จึงผสมผสานกันด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มวัฒนธรรมเป็นแรงขับเคลื่อนที่ทำให้เกิดงานสร้างสรรค์การติดต่อไปมาหาสู่ระหว่างกลุ่มวัฒนธรรม ทำให้เกิดสัมพันธภาพการเลียนแบบสำเนียงดนตรีและการพัฒนาอัตลักษณ์ของตนจากอดีตถึงปัจจุบัน

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำความรู้ของดนตรีแต่ละกลุ่มวัฒนธรรมในอำเภอพนมสารคามที่ได้จากการศึกษากลุ่มวัฒนธรรมทั้ง 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มวัฒนธรรมดนตรีพวน กลุ่มวัฒนธรรมดนตรีเวียง กลุ่มวัฒนธรรมดนตรีจีน กลุ่มวัฒนธรรมดนตรีเขมรและกลุ่มวัฒนธรรมดนตรีไทย มาบริหารจัดการและร้อยเรียงเป็นสำเนียงดนตรีเพื่อเป็นการสานความสัมพันธ์ปรองดองของกลุ่มวัฒนธรรมต่างๆ ทั้งหมดในรูปแบบของผลงานสร้างสรรค์ทางดุริยางคศิลป์ไทยและเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อตามช่องทางการสื่อสารต่างๆ เพื่อข้อมูลจะถูกเผยแพร่และเกิดประโยชน์กับสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อรวบรวมองค์ความรู้วัฒนธรรมดนตรีในอำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา
2. เพื่อจัดแสดงบทประพันธ์ทางดุริยางคศิลป์ชุด “ชาติพันธุ์พนมสารคาม”

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการวิจัยดังนี้

ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มวัฒนธรรมดนตรีในอำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีดนตรีมาเกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิต ประกอบด้วย

- 1) กลุ่มวัฒนธรรมดนตรีพวน ที่หมู่บ้านนาเหล่าบก
- 2) กลุ่มวัฒนธรรมดนตรีเวียง ที่ตำบลเขาหินซ้อน

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

- 3) กลุ่มวัฒนธรรมดนตรีจีน ที่ตำบลพนมสารคาม
- 4) กลุ่มวัฒนธรรมดนตรีเขมร ที่ตำบลดงน้อย
- 5) กลุ่มวัฒนธรรมดนตรีไทย ที่ตำบลพนมสารคาม

ขอบเขตเนื้อหา

ในการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง ดนตรีชาติพันธุ์พนมสารคาม มีข้อมูลที่น่าสนใจเพื่อการศึกษา วิเคราะห์ ดังนี้

- 1) ความเป็นมาและบริบทของกลุ่ม 5 กลุ่มวัฒนธรรม อำเภอพนมสารคาม
- 2) อัตลักษณ์และประเพณีวัฒนธรรม 5 กลุ่มวัฒนธรรมในอำเภอพนมสารคาม
- 3) แนวคิดในการประพันธ์เพลงทางดนตรีชาติพันธุ์ 5 สำเนียง

ขอบเขตด้านเวลา

ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จะศึกษา ระหว่าง พ.ศ. 2562 – 2565

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องดนตรีชาติพันธุ์พนมสารคาม เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ความรู้ทางด้านวัฒนธรรมดนตรีในอำเภอพนมสารคาม จากอดีตและปัจจุบันที่มีการนำดนตรีไปเกี่ยวข้องกับประเพณีวัฒนธรรมในการใช้ชีวิตของตนเอง และเพื่อการสร้างสรรค์บทเพลงที่มีสำเนียงสื่อถึงกลุ่มวัฒนธรรมต่างๆ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านกลุ่มวัฒนธรรมดนตรี ในอำเภอพนมสารคาม โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา หนังสือ วารสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎี ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ โดยนำข้อมูลที่ได้ มาจัดหมวดหมู่ สังเคราะห์ วิเคราะห์และสรุปผลให้ได้ตามวัตถุประสงค์ ตลอดจนรวบรวมโน้ตเพลง และเทปบันทึกเสียง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำบทเพลงชุด “ชาติพันธุ์พนมสารคาม” จากแหล่งวิทยาการสำคัญในการศึกษาค้นคว้า

2. เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้สำรวจข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านสร้างสื่อเทคโนโลยีดนตรีชาติพันธุ์พนมสารคามทั้งนี้จะเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก แบบสัมภาษณ์ มีรูปแบบการดำเนินการดังนี้

1) ศึกษาจากเอกสารการสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ด้านสร้างสื่อเทคโนโลยีดนตรีชาติพันธุ์พนมสารคามเพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาวิเคราะห์และสังเคราะห์และนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างแหล่งการเรียนรู้ด้านสร้างสื่อเทคโนโลยีดนตรีชาติพันธุ์

2) สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยอาศัยกรอบแนวคิดในการวิจัยและอาศัยข้อมูลจากการสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ด้านสร้างสื่อเทคโนโลยีดนตรีชาติพันธุ์พนมสารคาม

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

3) นำแบบสอบถามที่ได้จากการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ มาดำเนินการปรับปรุงแก้ไข และนำไปเก็บข้อมูล

แนวคิดและทฤษฎีกับการวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา การวิเคราะห์ข้อมูลจึงนำแนวคิดและทฤษฎีทางมานุษยวิทยาทางดนตรีเป็นกรอบการวิเคราะห์ ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ทฤษฎีหลัก คือ ทฤษฎีกลุ่มโครงสร้างหน้าที่ ทฤษฎีมานุษยวิทยาสัญลักษณ์ และมานุษยวิทยาดนตรี โดยจะเน้นการวิเคราะห์ไปในเนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลด้านบริบทชุมชน เช่น ลักษณะทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทั่วไปทั้งด้านสังคม ประเพณีและวัฒนธรรม สภาพความเป็นอยู่ การรับงาน การถ่ายทอดองค์ความรู้ ประวัติศาสตร์ทั้งในส่วนของเอกสารและการรับรู้ของผู้คนในวงดนตรี

ผลการวิจัย

ในการทำงานครั้งนี้ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ทำงานกับกลุ่มคน 3 กลุ่มคือ

1. ชาวบ้านในพนมสารคามทั้ง 5 กลุ่มวัฒนธรรมประกอบด้วยกลุ่มที่ 1 กลุ่มวัฒนธรรมพวน กลุ่มที่ 2 กลุ่มวัฒนธรรมเวียง กลุ่มที่ 3 กลุ่มวัฒนธรรมจีน กลุ่มที่ 4 กลุ่มวัฒนธรรมเขมร กลุ่มที่ 5 กลุ่มวัฒนธรรมไทย โดยกลุ่มข้อมูลกลุ่มนี้ให้ข้อมูลด้านวิถีวัฒนธรรมประเพณีของตนเอง

2. กลุ่มนักดนตรีที่อยู่ในพนมสารคาม ในอำเภอพนมสารคามเพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการนำดนตรีไปประกอบพิธีกรรมต่างๆในพนมสารคาม

โดยผลจากการศึกษาพบประเด็นดังนี้

1. เส้นทางเคลื่อนย้ายของกลุ่มวัฒนธรรมผ่านการบอกเล่าของกลุ่มชาติพันธุ์พนมสารคาม สรุปได้ว่าอำเภอพนมสารคาม เมื่อก่อนนี้เป็นชุมชนหมู่บ้าน ที่ตั้งอยู่ที่บ้านโพธิ์ใหญ่ ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าฯให้พระยาบดินทร์เดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ยกทัพไปตี เมืองลาวและเขมร จึงได้มีการกวาดต้อนชาวลาวและเขมรเข้ามาเป็นจำนวนมากทำให้ในปัจจุบันพื้นที่ในพนมสารคามมีผู้คนหลายกลุ่มวัฒนธรรมเข้ามาอาศัย กลุ่มวัฒนธรรมที่พบในพนมสารคามประกอบด้วยกลุ่มวัฒนธรรมพวน กลุ่มวัฒนธรรมเวียง กลุ่มวัฒนธรรมจีน กลุ่มวัฒนธรรมเขมร และกลุ่มวัฒนธรรมไทย

2. ลักษณะสำคัญของวงดนตรีในกลุ่มวัฒนธรรมทั้ง 5 กลุ่มวัฒนธรรม ยังคงประกอบด้วยการนำดนตรีไปใช้ในมิติทางวัฒนธรรมดนตรีกับสิ่งเหนือธรรมชาติและสิ่งที่เกิดจากธรรมชาติคือมิติทางวัฒนธรรมของดนตรีที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเหนือธรรมชาติคือ การนำดนตรีไปใช้ในพิธีกรรมต่างๆของคนในพื้นที่พนมสารคาม เช่น งานทรงเจ้า การทรงเจ้าเข้าทรง การบูชาผี ของคนในวัฒนธรรมเขมร ที่นำดนตรีวงหัวไม้เข้าประกอบในพิธีทรงเจ้าเข้าทรง ในวัฒนธรรมพวนและวัฒนธรรมเวียง ที่หมู่บ้านนาเหล่าบก ตำบลหนองยาว มีการนำแคนและโพน ไปเล่นประกอบพิธีกรรมการรักษาคัน ไล่ผี เพื่อให้หมู่บ้านนั้นๆ มีความสงบสุข นอกจากนี้ใน

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

กลุ่มวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมจีน ได้นำดนตรีไปประกอบในมงคลและงานอวมงคล เช่นงานศพ งานแต่งงาน งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่

มิติทางด้านวัฒนธรรมดนตรีกับสิ่งแวดล้อมที่มองเห็นได้ คือ การทำเครื่องดนตรีของคนในกลุ่มวัฒนธรรมนั้นคือ การนำไม้ไผ่ที่อยู่ในพื้นที่มาทำเป็นแคน เพื่อเป่าประกอบในพิธีกรรมต่างๆของคนพวน การนำหนังสัตว์มาเป็นส่วนประกอบของกลองโพนที่ใช้ตีในพิธีกรรมไหว้ผี ทรงเจ้า เข้าทรงของกลุ่มวัฒนธรรมเขมร ที่หมู่บ้านดงน้อย อำเภอพนมสารคาม นอกจากนี้ยังพบว่ามีการนำมิติทางวัฒนธรรมดนตรีเข้าไปมีส่วนร่วมในวงจรชีวิตในวัฒนธรรมประเพณีต่างๆของกลุ่มวัฒนธรรมในพนมสารคามสรุปได้ดังนี้

1) กลุ่มวัฒนธรรมพวนและกลุ่มวัฒนธรรมเวียง มีการดำเนินชีวิตตามวิถีวัฒนธรรม ประเพณีของตนเอง ซึ่งประเพณีที่พบว่ากลุ่มวัฒนธรรมพวนในพนมสารคามยังคงถือปฏิบัติอยู่ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์และงานประจำปี ปิดทองหลวงพ่อดายอ ประเพณีเลี้ยงผีปู่ตาบ้าน ประเพณีทำบุญกลางบ้าน ประเพณีสารทพวนหรือการตักบาตรบุง ประเพณีทำบุญห่อข้าวหรือสารทขนมเทียน ประเพณีเทศน์มหาชาติ ประเพณีแห่ข้าวพันก้อน ประเพณีขึ้นเขา เผาข้าวหลามกลางเดือนสาม ประเพณีไหว้พระแม่โพสพ ประเพณีสู้ขวัญข้าว ประเพณีแห่นางแมว ประเพณีรับขวัญเด็กแรกเกิด ประเพณีเทศน์มัลลย์หมิ่นมัลลย์แสน ประเพณีการบวช ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีงานศพ

โดยประเพณีต่างๆกลุ่มวัฒนธรรมพวนได้นำเอาดนตรีเข้าไปเกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน โดยสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ใช้ดนตรีพื้นถิ่นวัฒนธรรมกับประเพณีที่ใช้วงปี่พาทย์ประกอบพิธีเช่น พิธีที่เกี่ยวข้องกับการทรงเจ้าเข้าทรง จะใช้วงโพน หรือในบางประเพณีก็จะใช้แคนเพียงตัวเดียวประกอบพิธี ลายแคนที่เป่าก็จะแบ่งกันคือ ในกลุ่มวัฒนธรรมพวนจะใช้แคนเป่าลายพวน ส่วนกลุ่มวัฒนธรรมเวียง จะใช้ลายใหญ่ในการเป่า ส่วนประเพณีงานบวช งานแต่ง งานศพ กลุ่มวัฒนธรรมพวนและเวียง ในพนมสารคามจะใช้วงปี่พาทย์บรรเลงประกอบพิธีเหมือนอย่างทั่วไป ซึ่งการใช้วงปี่พาทย์เข้ามาประกอบพิธีนั้นมีความแตกต่างไปในแต่ละพิธีเช่นงานบวช งานแต่งงานก็จะใช้วงปี่พาทย์ไม่แข่งและงานศพจะใช้วงปี่พาทย์มอญ

ภาพที่ 1 แคน เครื่องดนตรีของกลุ่มวัฒนธรรมพวน

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ถ่ายที่บ้านนายชินดิษฐ์ พ่วงแพ นักดนตรีกลุ่มวัฒนธรรมพวน

ที่มา : อีระวุฒิ กลิ่นด่าง

2) กลุ่มวัฒนธรรมจีน มีการดำเนินวิถีชีวิตที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง โดยกลุ่มวัฒนธรรมจีนที่พบมากจะอยู่ในตัวอำเภอเมืองพนมสารคาม ดังนั้นแหล่งวัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ จึงพบมากที่ตัวเมือง โดยแหล่งวัฒนธรรมจีนที่ผู้วิจัยสามารถนำมาศึกษาและพัฒนาต่อยอดมาเป็นสื่่มเสียงในการประพันธ์เพลงทำนองจีนได้ คือ แหล่งวัฒนธรรมจีน ศาลเจ้ากวนตี่กุนอามา ศาลเจ้าเซียนซือ อังเอียงไห้ ตลาดท่าเกวียน โรงเจเพ็กเคยตั่ว ศาลเจ้า ปุณเถ้ากงมา ซึ่งแหล่งวัฒนธรรมจีนเหล่านี้จะดำเนินกิจกรรมที่อนุรักษ์วัฒนธรรมของตนเองเช่น การกินเจ งานประจำปีของศาลเจ้าต่างๆ ซึ่งจะมีการว่าจ้างการแสดงงิ้วมาแสดงประจำปี โดยชาวบ้านเป็นผู้ร่วมมือในการรวบรวมเงินในการจัดงาน ผู้วิจัยจึงนำวิถีวัฒนธรรมเหล่านี้มาเป็นสื่่มเสียงในการประพันธ์เพลงชุดชาติพันธุ์พนมสารคาม

ภาพที่ 2 ซอจีน ของกลุ่มวัฒนธรรมจีน

ที่มา : อีระวุฒิ กลิ่นด่าง

3) กลุ่มวัฒนธรรมเขมร เป็นกลุ่มวัฒนธรรมที่พบอยู่ที่หมู่บ้านดงน้อย โดยกลุ่มวัฒนธรรมเขมรในหมู่บ้านนี้ยังคงรูปแบบการดำเนินชีวิต วิถีวัฒนธรรม ประเพณีของตนเองอย่างเคร่งครัด โดยประเพณี พิธีกรรมที่ปรากฏคือ ประเพณีการแห่ข้าวบิณฑ์หรือการแห่ตายาย ประเพณีการเลี้ยงผีและการประทับทรง ซึ่งประเพณีที่ปรากฏมีการ สืบทอดมาอย่างยาวนานและปัจจุบันยังคงปฏิบัติกันอยู่เป็นประจำทุกปี เป็นพิธีกรรมความเชื่อเรื่องการบูชาผี นับถือผี ซึ่งมีความเชื่อว่าเมื่อทำแล้วจะทำให้ชีวิตมีความสุข ผู้ใดป่วยเมื่อรักษาด้วยหมอผีแล้วจะหายจากอาการป่วย ดนตรีที่นำมาประกอบพิธีกรรมของชาวเขมรคือ วงหัวไม้ผสมซอเขมร โดยวงขับไม้

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ประกอบด้วยเครื่องดนตรีคือกลองโพน ซึ่งตั้งแต่สมัยโบราณมีเพียงกลองโพนเท่านั้น แต่ในปัจจุบันมีการนำขอเขมรเข้ามาสีประกอบเพื่อให้มีท่วงทำนองที่สนุกสนานมากขึ้น

ภาพที่ 3 กลองโพน เครื่องดนตรีของกลุ่มวัฒนธรรมเขมร
ที่มา : ชีระวุฒิ กลิ่นด่าง

4) กลุ่มวัฒนธรรมไทย จากการศึกษากลุ่มวัฒนธรรมไทยในพจนานุกรมพบว่า เป็นกลุ่มที่ยังคงยึดวิถีวัฒนธรรมประเพณีของตนเอง ซึ่งประเพณีที่พบคือ ประเพณีทำขวัญข้าวเลี้ยงแม่โพสพตั้งท้อง ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีสารทไทย ประเพณีลอยกระทง ประเพณีวันขึ้นปีใหม่ ประเพณีเข้าพรรษา โดยกลุ่มวัฒนธรรมไทยมีการดำเนินชีวิตที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้กับคนในกลุ่มวัฒนธรรมอื่นๆโดยมีไม่การแบ่งแยกว่าใครเป็นกลุ่มวัฒนธรรมใด นอกจากนี้กลุ่มวัฒนธรรมไทยยังคงมีการนำเอาดนตรีโดยเฉพาะวงปี่พาทย์ ไม่ว่าจะเป็นวงปี่พาทย์มอญหรือวงปี่พาทย์ไม่แข็งเข้าไปบรรเลงประกอบในพิธีต่างๆ

ภาพที่ 4 วงดนตรีไทยของกลุ่มวัฒนธรรมไทย
ที่มา : ชีระวุฒิ กลิ่นด่าง

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

3. สภาพทั่วไปของดนตรีในพนมสารคาม มีจำนวนวงดนตรีทั้งหมด 12 วง ประกอบด้วย 1)วง ก.บุญ ลือศิลป์ 2)วงประพตศิลป์ 3)วงคำจูนศิลป์ 4)วงสุพลศิลป์ 5)วงปริญญาศิลป์ 6)วงประยุทธศิลป์ 7)วง วิเชียรศิลป์ 8) วงอตุลย์ศิลป์ 9) วงธงทิวปี่ทองศิลป์ 10) วงสนั่นศิลป์ 11) วงเสน่ห์ศิลป์ 12) วงสนุ่นศิลป์ ซึ่ง วงดนตรีส่วนใหญ่เป็นวงปี่พาทย์ โดยนักดนตรีในวงปี่พาทย์แต่ละคณะสามารถเล่นดนตรีในวงของกลุ่ม วัฒนธรรมกลุ่มต่างๆได้เช่นกัน โดยนักดนตรีส่วนใหญ่เป็นเครือญาติกัน และนักดนตรีหลายคนเป็นสมาชิกใน วงปี่พาทย์หลายวงหมุนเวียนกัน ระบบการที่สืบทอดทางดนตรีนั้นมี 11 วง ที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษและมี 1 วงที่สืบทอดมาจากสำนักทางดนตรี

4. รูปแบบการประพันธ์เพลงชุด “ชาติพันธุ์พนมสารคาม” ประกอบด้วยเพลงทั้งหมด 6 ทำนองคือ ทำนองเพลงลุ่มน้ำบางปะกง ทำนองพวน ทำนองเวียง ทำนองจีน ทำนองเขมร และทำนองไทย โดยรูปแบบ การประพันธ์เพลงมีทั้งรูปแบบที่ยึดตามประเพณีและประยุกต์ผสมผสานกับเครื่องดนตรีที่พบในกลุ่มวัฒนธรรม ต่างๆ เช่น การนำ โทน ที่อยู่ในช่วงหัวไม้ของเขมรเข้ามาประพันธ์ในทำนองของเขมร และการนำแคน มา ประพันธ์ทำนองร่วมกับทำนองพวนเป็นต้น ในการรูปแบบการประพันธ์เพลงชาติพันธุ์ พนมสารคาม มีดังนี้

4.1 ทำนองลุ่มน้ำบางปะกง ทำนองสร้อยเพลงในการประพันธ์เพลงในเพลงลุ่มน้ำบางปะกง เป็น การประพันธ์เพลงเพื่อแสดงถึงการน้อมรำลึกและ การบูชาของค์หลวงพ่อโสธร บูชาพระแม่ธรณี พระแม่คงคา และพระแม่โพสพ ตามที่กลุ่มวัฒนธรรมต่างๆในพนมสารคามให้ความเคารพ โดยเพลงจะสื่อถึงวิถีชีวิตของชาว พนมสารคามที่มีอาชีพเกษตรกรเป็นหลัก โดยการปลูกข้าวนั้นจะต้องมีการบูชาพระแม่โพสพ จึงพบประเพณี การไหว้พระแม่โพสพและประเพณีการสู่ขวัญข้าวในกลุ่มวัฒนธรรมพวน แต่จากการลงภาคสนามจะพบว่าทุก วัฒนธรรมในพนมสารคามจะทำอาชีพการเกษตรทุกหมู่บ้าน ในการประพันธ์เพลงผู้วิจัยได้กำหนดให้ใช้วงปี่ พาทย์มอญ เนื่องจากการที่ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลพบว่า วงดนตรีที่พบมากที่สุดของชาวพนมสารคามคือวงปี่ พาทย์และที่ยังนิยมนำไปบรรเลงตามงานต่างๆมากที่สุดคือวงปี่พาทย์มอญ ซึ่งวงปี่พาทย์มอญเป็นวงที่สามารถ บรรเลงประกอบพิธีกรรมต่างๆได้

โครงสร้างของเพลงประกอบด้วย เพลงมีทั้งหมด 2 ท่อน โดยท่อนที่ 1 มี 4 ประโยค และท่อนที่ 2 มี 4 ประโยค อัตราจังหวะที่ใช้คืออัตราจังหวะ 2 ชั้น ใช้วงปี่พาทย์มอญบรรเลง หน้าทับใช้หน้าทับมอญ 2 ชั้น โดยก่อนขึ้นเพลงจะใช้โหม่งตี 3 ครั้ง เพื่อแสดงถึงการระลึกถึงคุณพระศรีรัตนตรัย

ทำนองเพลงลุ่มน้ำบางปะกง

ท่อนที่ 1

ประโยคที่ 1 ขึ้นเพลงด้วยฆ้องโหม่ง 3 ครั้ง

-	ชมช	-	ร ด	-	-	ม ช	-ร-
มชล		ดรม	ทล	มชล	ชมช	ลต	ม

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ประโยคที่ 2

----	---ช	---ช	---ล	ชม-ช	มร-ม	รด-ร	ดล-ด
------	------	------	------	------	------	------	------

ประโยคที่ 3

----	---	---	---	ชม -	มร -	รด -	ดล -
	ช	ช	ล	ช	ม	ร	ด

ประโยคที่ 4

-	-ล -	-ด -	-ม -	-ด -	-ล -	-	-
ททท	ท	ร	ร	ท	ร	ชลท	ลลล

ท่อนที่ 2

ประโยคที่ 1

----	-ม -	---	-ล--	-ด -	ล ด -	---	-
	ล	ช		ช	ล	ช	มชล

ประโยคที่ 2

----	-ม-ล	---ช	-ล--	-รดล	-ช-ด	--มร	ดล-ม
------	------	------	------	------	------	------	------

ประโยคที่ 3

----	-ม-ล	---ช	-ล--	-ม-ล	-ช-ล	-ช-ม	-ร-ด
------	------	------	------	------	------	------	------

ประโยคที่ 4

----	-มมม	-ช-ม	-ร-ด	-ม-ร	-ด-ท	-ชลท	-ลลล
------	------	------	------	------	------	------	------

4.2 ทำนองพวน เป็นการประพันธ์เพลงเพื่อแสดงถึงการน้อมรำลึกและการบูชาพระแม่คงคา เนื่องจากความเป็นมาของกลุ่มวัฒนธรรมพวนในอำเภอนมสารคานั้น สืบเชื้อสายมาจากประเทศลาว โดยจากการเก็บข้อมูลพบว่าที่เรียกว่า พวน เป็นเพราะว่าในบริเวณที่ราบสูงตรันนินท์ มีแม่น้ำสายหนึ่งไหลผ่านชื่อว่าแม่น้ำพวน คนกลุ่มนี้ เมื่ออพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานในบริเวณที่ราบสูงตรันนินท์ที่อยู่ใกล้แม่น้ำดังกล่าว ดังนั้น บริเวณที่ตั้งถิ่นฐานจึงได้ชื่อว่าบ้านพวน หรือ เมืองพวน ตำแหน่งที่ตั้งของเมืองเชียงขวางอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของหลวงพระบาง และอยู่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือของเวียงจันทน์

โครงสร้างของเพลงเป็นเพลงท่อนเดียว มี 8 ประโยค อัตราจังหวะที่ใช้คืออัตราจังหวะ 2 ชั้น ใช้วงปี่พาทย์ผสมแคน หน้าที่บใช้หน้าทับลาว 2 ชั้น

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ทำนองพวน

ประโยคที่ 1

----	---ล	----	---ม	----	---ล	----	---ม
------	------	------	------	------	------	------	------

ประโยคที่ 2

----	---ล	----	---ม	----	-รรร	-ม-ร	-ท-ล
------	------	------	------	------	------	------	------

ประโยคที่ 3

----	---ม	----	---ล	----	---ร	----	---ล
------	------	------	------	------	------	------	------

ประโยคที่ 4

----	---ม	----	---ล	-รรร	-ม-ช	-ล-ช	-ม-ร
------	------	------	------	------	------	------	------

ประโยคที่ 5

----	---ม	----	---ล	----	---ม	----	---ล
------	------	------	------	------	------	------	------

ประโยคที่ 6

----	---ล	---ล	---ล	-ดรม	-ช-ล	-ท-ล	-ช-ม
------	------	------	------	------	------	------	------

ประโยคที่ 7

----	---ม	---ม	---ม	-รรร	-ม-ช	-ล-ช	-ม-ร
------	------	------	------	------	------	------	------

ประโยคที่ 8

---ร	-ร-ร	-ม-ร	-ท-ล	-ดรม	-ช-ล	-ล-ล	---ช
------	------	------	------	------	------	------	------

4.3 ทำนองเพลงเวียง เป็นการประพันธ์โดยการกำหนดให้เพลงมีอัตราจังหวะที่เร็ว โดยในช่วงต้น เพลงจะแสดงถึงการรอคอยน้ำฝนที่จะตกลงมาฝนฤดูทำนา เนื่องจากกลุ่มคนในชาติพันธุ์เวียง ได้อพยพมาจาก ประเทศลาวเวียงจันทร์ ซึ่งสมัยก่อนจากการศึกษาพบว่า ผู้คนที่อพยพมาเพราะถูกกวาดต้อนมาตั้งแต่ สงครามในมัยกรุงธนบุรี และมาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย โดยในช่วงกลางเพลงแสดงถึงฤดูฝนที่ค่อย ๆ ตกลง มา โดยมีทำนองที่เป็นทำนองซ้ำ เพื่อแสดงถึงฝนที่ตกลงมาจะมีการกระจายของน้ำฝน ในช่วงท้ายเพลงแสดง ถึงต้นกล้าที่งอกขึ้นมาจากนาข้าวค่อย ๆ งอกแผ่ไปทั้งแปลงนา ผู้วิจัยเลือกใช้เฉพาะเสียงของลูกตกในท่อนที่ 1 ของเพลงลาวสวยรวย ซึ่งผู้วิจัยได้มีการประพันธ์ทำนองที่เน้นทำนองสนุกสนานซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของผู้ชาว ลาวที่มีอุปนิสัยสนุกสนาน โดยใช้อัตราจังหวะชั้นเดียว และนำเครื่องดนตรีแคน ที่พบว่าเป็นเครื่องดนตรีที่ ได้รับความนิยมนอย่างมากของกลุ่มวัฒนธรรมธรรมเวียง เพื่อเพิ่มความสุขสนุกสนานและสื่อถึงสัมผัสเสียงสำเนียง ลาว ได้เป็นอย่างดี จังหวะที่ใช้บรรเลงจะใช้อัตราจังหวะชั้นเดียว

โครงสร้างของเพลงประกอบด้วย เพลงมีทั้งหมด 2 ท่อน โดยท่อนที่ 1 มี 4 ประโยค และท่อนที่ 2 มี 4 ประโยค อัตราจังหวะที่ใช้คืออัตราจังหวะชั้นเดียว ใช้วง ปี่พาทย์ผสมวงดนตรีอีสานบรรเลง

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ทำนองเวียง

ประโยคที่ 1

---ล	----	-ม-ร	-ด-ล	----	-ช-ล	-ด-ร	-ด-ม
------	------	------	------	------	------	------	------

ประโยคที่ 2

----	-ม-ล	-ล-ช	-ม-ล	-ด-ล	-ช-ล	-ม-ช	-ม-ล
------	------	------	------	------	------	------	------

ประโยคที่ 3

----	-ม-ล	-ล-ช	-ม-ล	-ด-ล	-ช-ล	-ม-ช	-ร-ม
------	------	------	------	------	------	------	------

ประโยคที่ 4

----	-ล-ม	-ช-ม	-ร-ม	-ร-ด	-ร-ม	-ร-ด	-ช-ล
------	------	------	------	------	------	------	------

ท่อนที่ 2

ประโยคที่ 1

---	-	--	ดลชล	---	-	ดลชล	ช ม
ล	มชล	มร		ล	มชล		ร ม

ประโยคที่ 2

---ม	-ดรม	-ดรม	-ม-ล	---	-ช-ล	-ด-ล	-ช-ม
------	------	------	------	-----	------	------	------

ประโยคที่ 3

----	-ม-ล	-ล-ช	-ม-ล	-ด-ล	-ช-ล	-ม-ช	-ร-ม
------	------	------	------	------	------	------	------

ประโยคที่ 4

----	-ล-ม	-ช-ม	-ร-ม	-ร-ด	-ร-ม	-ร-ด	-ช-ล
------	------	------	------	------	------	------	------

4.4 การประพันธ์ทำนองจีน ผู้วิจัยได้ประพันธ์เพลงทำนองชาติพันธุ์จีน ซึ่งเป็นเพลงที่ประพันธ์ขึ้นเพื่อแสดงบรรยากาศความสนุกสนานในการใช้ชีวิตอย่างเข้มแข็ง โดยใช้อัตราจังหวะหน้าทับพิเศษ แสดงถึงการทำมาหากินที่จะต้องมีการทำงานที่หนักของกลุ่มวัฒนธรรมจีนในพนมสารคาม รวมไปถึงที่จะต้องมีการพักผ่อนในการทำงานไปด้วย โดยผู้ประพันธ์ได้แรงบันดาลใจในการประพันธ์โดยใช้สัมผัสเสียงจากวงดนตรีที่ใช้บรรเลงในการประกอบการแสดงงิ้วของกลุ่มวัฒนธรรมจีนที่ใช้ในการแสดงงานประจำปีเทศกาลเจ้าในพนมสารคาม โดยวงดนตรีประกอบการแสดงงิ้วจะมีลักษณะเด่นที่ทำนองและเครื่องประกอบจังหวะที่มีความดัง ผู้ประพันธ์ได้กำหนดให้ใช้อัตรา 2 ชั้นโดยมีการบรรเลงแบบเดี่ยวรอบวงและกลับมาบรรเลงร่วมกันอีกครั้ง เหมือนกับการร่วมมือร่วมใจกันของกลุ่มวัฒนธรรมจีนในพื้นที่พนมสารคาม

โครงสร้างของเพลงประกอบด้วย เป็นเพลงท่อนเดียว มี 6 ประโยค อัตราจังหวะที่ใช้คืออัตราจังหวะพิเศษ ใช้วงปี่พาทย์ไม้แข็งผสมกลองจีนบรรเลง หน้าทับพิเศษ สำเนียงจีน

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ทำนองจีน

ประโยคที่ 1

----	---ด	---ร	-ม-ด	-ล-ช	-ล-ด	-ด--	-ร-ด
------	------	------	------	------	------	------	------

ประโยคที่ 2

----	---ด	---ร	-ม-ด	----	-ช-ด	-ด--	-ล-ช
------	------	------	------	------	------	------	------

ประโยคที่ 3

---ด	-ล-ช	-ม-ช	-ล-ช	-ช--	-ล-ช	-ช--	-ล-ช
------	------	------	------	------	------	------	------

ประโยคที่ 4

---ม	-ช-ล	-ด--	-ร-ด	-ล-ช	-ล-ด	-ด--	-ร-ด
------	------	------	------	------	------	------	------

ประโยคที่ 5

----	---ม	-ช-ม	-ร-ม	-ร-ด	-ร-ม	-ช-ด	-ล-ช
------	------	------	------	------	------	------	------

ประโยคที่ 6

---ม	-ช-ล	-ช-ล	-ด-ช	---ด	-ล-ช	-ม-ช	-ล-ช
------	------	------	------	------	------	------	------

4.5 การประพันธ์ทำนองเขมร ผู้วิจัยได้ประพันธ์เพลงใหม่โดยนำสัมผัสเสียงของดนตรีในกลุ่มวัฒนธรรมเขมรที่พบในหมู่บ้านดงน้อย ซึ่งพบว่ามีวงขับไม้โดยในวงนี้มีกลองโทน เป็นเครื่องดนตรีหลักในวง ผู้ประพันธ์จึงนำกลองโทนเข้ามาบรรเลงในช่วงขึ้นเพลงเพื่อบ่งบอกถึงการเปลี่ยนสำเนียงเพลงกลุ่มวัฒนธรรม โดยทำนองเขมรนี้เป็นทำนองที่ประพันธ์ขึ้นเพื่อแสดงบรรยากาศความสนุกสนานในการใช้ชีวิตอย่างเข้มแข็ง โดยใช้ 2 อัตราจังหวะ แสดงถึงการทำมาหากินที่จะต้องมีการทำงานที่หนักกรวมไปถึงที่จะต้องมีการพักผ่อนในการทำงานไปด้วย ผู้ประพันธ์ได้กำหนดให้อัตรา 2 ชั้นเป็นสร้อยเพลง และอัตราชั้นเดียวนั้นเป็นการบรรเลงแบบเดี่ยวรอบวง โดยจากเก็บข้อมูลในพื้นที่พบว่า กลุ่มวัฒนธรรมเขมรในพื้นที่บ้านดงน้อย จะใช้วงหัวไม้มาประกอบในการทำพิธีต่างๆ ดังนั้นเพลงจึงความโดดเด่นที่จังหวะ โดยจะใช้กลองโทน มาบรรเลงเป็นเครื่องกำกับจังหวะ

โครงสร้างของเพลงประกอบด้วย เป็นเพลงท่อนเดียว มี 4 ประโยค อัตราจังหวะที่ใช้คืออัตราจังหวะพิเศษ ใช้วงปี่พาทย์ไม้แข็งผสมโทนที่ใช้ในวงดนตรีเขมรบรรเลง หน้าที่พิเศษ สำเนียงเขมร

ทำนองเขมร

ประโยคที่ 1

----	--มร	-ทรม	----	----	-ช-ร	-ทรม	----
------	------	------	------	------	------	------	------

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ประโยคที่ 2

----	-	-ร -	-	-	-	-	-
	ชลท	ท	ลชล	ทลท	ลชล	ชมช	มรม

ประโยคที่ 3

----	-ล -	---	-ท -	รทลพ	-ล -	ลพลท	-ล -
	ร	ล	-		ท		ร

ประโยคที่ 4

----	รทลพ	มพลพ	-ล -	-ล -	-ล -	-	-ท -
			ท	พ	ท	ลพล	ร

4.6 เพลงกลุ่มวัฒนธรรมไทย เป็นเพลงที่แสดงถึงความแข็งแรงของกลุ่มวัฒนธรรมต่างๆในอำเภอพนมสารคาม ที่สามารถทนต่ออุปสรรคทั้งหลาย อดทนได้ในพื้นที่น้ำกร่อย หรือแม้ยามมีน้ำทะเลหนุนก็สามารถที่จะเจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่อำเภอพนมสารคาม ผู้วิจัยจึงเลือกใช้การประพันธ์ที่มีจังหวะชั้นเดียว 2 ท่อน โดยนำกลองยาวมาตีเข้ากับวงปี่พาทย์เพื่อเพิ่มความสนุกสนาน ในช่วงกลางเพลงผู้วิจัยใช้การประพันธ์เพลงให้อยู่ในจังหวะยกและบรรเลงซ้ำทำนอง เพื่อแสดงการฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ ของกลุ่มคนต่างๆจนมาอยู่รวมกันได้ และในช่วงท้ายเพลงผู้วิจัยได้ประพันธ์ให้แสดงถึงความสำเร็จในการฝ่าอุปสรรคและเจริญเติบโตได้เต็มที่

โครงสร้างของเพลงประกอบด้วย เป็นเพลงท่อนเดียว มี 4 ประโยค อัตราจังหวะที่ใช้คืออัตราจังหวะ ชั้นเดียว ใช้วงปี่พาทย์ไม้ม้วนผสมกลองยาวที่ใช้ในวงดนตรี ปี่พาทย์ไม้ม้วนบรรเลง หน้าทับพิเศษ กลองยาว

ทำนองไทย

ประโยคที่ 1

-ม -	-ม -	ม ร	-	-ม -	-ม -	ม ร	-
ช	ร	ดร	มมม	ช	ร	ดร	ดดด

ประโยคที่ 2

-มมม	-ร-ด	-ม-ร	-ด--	-ม-ร	-ด-ท	-ชลท	-ลลล
------	------	------	------	------	------	------	------

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

ตอนที่ 2

ประโยคที่ 1

-ม--	-ม-ล	-ชมช	-ล--	-ม--	-ม-ล	-ชมช	-ม--
------	------	------	------	------	------	------	------

ประโยคที่ 2

-มมม	-ร-ด	-ม-ร	-ด--	-ม-ร	-ด-ท	-ชลท	-ลลล
------	------	------	------	------	------	------	------

ภาพที่ 4 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเผยแพร่ความรู้ดนตรีชาติพันธุ์ชุด

“ชาติพันธุ์พนมสารคาม”

ที่มา : อีระวุฒิ กลิ่นด่าง

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง ดนตรีชาติพันธุ์พนมสารคาม และการสร้างสรรค์ทำนองเพลง เป็นประพันธ์ผลงานเพลงเพื่อให้ได้ทราบถึงกระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินวิถีชีวิตของกลุ่มวัฒนธรรมในพนมสารคาม ซึ่งต้องการจะเผยแพร่องค์ความรู้ให้คนทั่วไปได้ทราบถึงวิถีวัฒนธรรม ประเพณี ดนตรี ของกลุ่มวัฒนธรรมต่างๆในอำเภอพนมสารคาม รวมถึงต้องการให้กลุ่มคนในพื้นที่เองตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม อันดงามให้คงอยู่สืบไป ซึ่งความรู้ที่ผู้วิจัยได้รับจากงานวิจัยชิ้นนี้พบว่า การบริหารจัดการข้อมูลวิถีวัฒนธรรม ประเพณี ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการนำดนตรีเข้าไปมีบทบาทต่อการดำเนินชีวิต แสดงให้เห็นถึงผลที่เกิดขึ้นหลายประการ จึงขออภิปรายประเด็นที่มีความสำคัญจากผลที่ได้รับและตอบคำถามของการวิจัยในการสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์ชุดชาติพันธุ์พนมสารคาม 3 ประเด็นคือ ประเด็นการสืบทอด ประเด็นการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลง และประเด็นการพัฒนาดนตรี ชาติพันธุ์ รวมทั้งทั้งการนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปเผยแพร่ผ่านการอบรมให้ความรู้และการประกวดดนตรีในเชิงสร้างสรรค์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนี้

1. วงดนตรีในพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา จากการลงพื้นที่ในการทำวิจัยซึ่งพบว่า มีวงดนตรีทั้งหมด 12 วง ในประเด็นการถ่ายทอดมี 11 วงที่ถ่ายทอดดนตรีมาจากบรรพบุรุษและยังคงมีผู้สืบสานวง

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ดนตรีของตนเองต่อไปแต่ 1 วงที่ผู้วิจัยพบว่าจะไม่มีผู้สืบทอดคือวงประพรดศิลป์ เนื่องจากวงนี้หัวหน้าวงคือนายประพรด ดุษฎี ได้รับการถ่ายทอดมาจากครูสกล แก้วเพ็งกาศ ครูเพลงในกรุงเทพมหานครและนายประพรด ดุษฎี ไม่มีลูกหลานสืบทอดวงต่อ เนื่องจากลูกๆไปประกอบอาชีพอื่นกันหมดไม่ว่าจะเป็น อาชีพรับราชการและอาชีพธุรกิจส่วนตัว จึงอาจทำให้การสืบทอดทางดนตรีของวงนี้จะขาดช่วงการสืบทอด ดังนั้นการเชื่อมโยงการเรียนรู้ทางดนตรีจากภูมิปัญญาของนักดนตรีชาวบ้านไปสู่การจัดการความรู้ในสถาบันการศึกษาจึงมีความสำคัญที่จะช่วยให้การขับเคลื่อนการเรียนการสอนดนตรีให้คงอยู่ต่อไป ซึ่งผู้วิจัยได้เสนอแนะให้กับหัวหน้าวงดนตรีวงประพรดศิลป์ ให้นำลูกหลานเข้าไปศึกษาต่อทางด้านดนตรีในระดับสถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่มีพื้นที่ตั้งใกล้กับอำเภอพนมสารคามที่สุดโดยมีระยะห่างประมาณ 20 กิโลเมตรจึงไม่ยากต่อการเดินทาง เนื่องจากมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์มีสาขาวิชาที่เปิดสอนทางด้านดนตรี 2 สาขาวิชาคือ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ไทยและสาขาวิชาดนตรีสากล จึงควรนำลูกศิษย์ในวง เข้าเรียนเพื่อนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาต่อยอดด้านดนตรีต่อไป

2. ในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลในเชิงนักมานุษยวิทยาคิทยาพบว่า วงดนตรีที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมของกลุ่มวัฒนธรรมต่างๆในพนมสารคามมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมปัจจุบันจึงทำให้วงดนตรีประกอบพิธีกรรมอาจสูญหายไปในที่สุด ผู้วิจัยพบว่าวงดนตรีของกลุ่มวัฒนธรรมเขมรที่เรียกว่า “วงหัวไม้” เป็นวงดนตรีที่ขาดการสืบทอดและนำไปใช้ในพิธีกรรมในปัจจุบัน โดยในหมู่บ้านดงน้อยเหลือวงหัวไม้เขมรเพียง 1 วง ที่ยังคงการเล่นวงหัวไม้แบบโบราณ คือวงของนายกาบ บุตรโต อายุ 68 ปี ซึ่งมีนักดนตรีในวงเพียงคนเดียวคือนายชื้น โตเกิด อายุ 61 ปี ซึ่งนักดนตรีทั้ง 2 คนมีอายุเยอะและเสี่ยงต่อการสูญหายโดยเหตุผลจากการขาดการสืบทอดทอดนั้นเนื่องจากผู้ที่บรรเลงดนตรีในวงนี้เป็นวงดนตรีที่ใช้ประกอบในพิธีเข้าทรงและการนับถือผีจึงมีความเชื่อว่าผู้ที่เล่นดนตรีในวงหัวไม้ได้ต้องเป็นผู้ที่เป็นร่างทรงเช่นกัน ดังนั้นผู้ที่ได้รับการสืบทอดจึงมีความกลัวที่จะเล่นวงนี้เนื่องจากต้องเป็นร่างทรงด้วย ซึ่งในประเด็นนี้ผู้วิจัยได้แนะนำให้ นายอนวัตร เสาวดาล อายุ 23 ปี ซึ่งเป็นนักดนตรีที่มีความสามารถในการบรรเลงเครื่องดนตรีได้หลายชนิดและเป็นผู้ที่มีความเชื่อทางด้านการเข้าทรงเจ้า เช่นผีไปศึกษาวิธีการบรรเลง วงหัวไม้ จากครูเพลงเพื่อรักษารูปแบบการบรรเลงไว้ก่อนที่วงนี้จะสูญหายไป นอกจากนี้ผู้วิจัยเองก็เข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์โดยได้เรียนการตีวงหัวไม้จากครูเพลงในตำบล ดงน้อยเพื่อรักษาวิธีการตีจังหวะกลองโทนเช่นกัน

3. การสร้างสรรค์บทเพลงชุดชาติพันธุ์ พนมสารคาม ได้นำหลักการประพันธ์เพลงจากหลักการที่เกี่ยวข้องที่ใช้กับการวิจัยในครั้งนี้อมาใช้ ซึ่งจากการประพันธ์และนำเพลงมาเผยแพร่เพื่อต่อยอดองค์ความรู้ในการจัดโครงการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านดนตรีชาติพันธุ์พนมสารคาม เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2564 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ซึ่งเป็นโครงการที่มีรูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดการองค์ความรู้ร่วมกัน โดยให้ผู้เข้าร่วมโครงการได้ฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรีจริงและเรียนเพลงชุดชาติพันธุ์พนมสารคามจริง

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

มีผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมด 60 คนเป็นครูอาจารย์ นักเรียน นักศึกษาจากจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยผู้เข้าร่วมมีความหลากหลายทางระดับความคิดจึงได้รับข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ความแตกต่างกันในแง่มุมต่างๆเช่น สำเนียงเพลงที่ยังขาดความชัดเจนของกลุ่มวัฒนธรรมต่างๆ ความซ้ำเร็วของท่วงทำนอง เครื่องดนตรีที่ควรนำมาผสมในวงต่างๆ เป็นต้น ซึ่งผลจากการจัดโครงการมีผู้เข้าร่วมกลุ่มหนึ่งที่เป็นนักศึกษาที่มาจากมหาวิทยาลัยครุบุรี จังหวัดบุรีรัมย์ จึงเป็นโอกาสที่ดีที่ผู้วิจัยจะให้นักศึกษากลุ่มดังกล่าวฟังเพลงสำเนียงจีนและสอบถามว่าเพลงของกลุ่มวัฒนธรรมจีนที่ใช้ในการเพลงชุดชาติพันธุ์ พนมสารคามที่ประพันธ์ในครั้งนี้สามารถให้อารมณ์เพลงที่สื่อถึงสำเนียงจีนหรือไม่ ซึ่งนักศึกษานักศึกษา ได้ให้ความเห็นว่าฟังแล้วสามารถรับรู้ได้ว่าเป็นเพลงที่สื่อถึงความหมายความเป็นวัฒนธรรมจีนได้ แต่ควรนำเครื่องดนตรีที่เป็นเครื่องดนตรีกลุ่มเครื่องสาย จะสื่ออารมณ์เพลงที่เป็นสำเนียงจีนได้มากกว่านี้ เข้ามามีบทบาทในการบรรเลงเพลงทำนองเพลงจีน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการด้านดนตรีชาติพันธุ์พนมสารคามให้กับครู อาจารย์ นักเรียน นักศึกษา ในครั้งต่อไปซึ่งควรจัดในท้องที่ของอำเภอพนมสารคามเพื่อให้ผู้คนในพนมสารคามได้ตระหนักถึงความสำคัญต่อไป
2. เพลงที่ผู้วิจัยประพันธ์ควรนำไปต่อยอดโดยให้เจ้าของกลุ่มวัฒนธรรมทั้ง 5 กลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการประพันธ์เพลงเพื่อให้กลุ่มพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการข้อมูลอย่างจริงจัง

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2551). **การคิดเชิงสร้างสรรค์**. เอกสารประกอบการสอนรายวิชาความคิดสร้างสรรค์ขั้นสูง คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (อัดสำเนา)
- ไชแสง สุขวัฒน์. (2529). **สังคตินิยม ว่าด้วยดนตรีตะวันตก**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- จเร สำอางค์. (2550). **สมองดีดนตรีทำได้**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์ พับลิชชิ่ง.
- เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. (2542). **สังคตินิยมว่าด้วยดนตรีไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ โอ เอส พริ้นติ้ง.
- ฝ่าย ยะหัตถะ. สัมภาษณ์, 12 เมษายน 2561.
- ณัชชา โสคติยานุรักษ์. (2544). **สังคีตลักษณ์และการวิเคราะห์**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- บุญช่วย โสวัตร. (2538). **การวิเคราะห์เนื้อทำนองหลักของเพลงแขกมอญบางขุนพรหม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวัฒนธรรมศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญธรรม ตราโมท. (2481). **คำบรรยายวิชาดุริยางคศาสตร์ไทย**. กรุงเทพฯ: ศิลปสนองการพิมพ์.
- บุญธรรม ตราโมท. (2545). **คำบรรยายวิชาดุริยางคศาสตร์ไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ ขวณพิมพ์.
- บุษกร สำโรงทอง. (2539). **การดำเนินทำนองของเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปัญญา รุ่งเรือง. (2546). **ประเภทของดนตรี**. หลักวิชามานุษยดุริยางควิทยา. หน้า 7-9 (ป.ม.ท)
- พงษ์ศิลป์ อรุณรัตน์. (2550). **ปฐมบทดนตรีไทย**. นครปฐม :โครงการตำราและหนังสือคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พรชัย ผ่องแผ้ว. สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2561.
- ภารดี มหาขันธ์. (2555). **การตั้งถิ่นฐานและพัฒนาการของ ภาคตะวันออก ยุคปรับปรุงประเทศตามสมัยใหม่ถึงปัจจุบัน**. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา อดสาบายดี.
- มานพ วิสุทธิแพทย์. (2535). **ความรู้พื้นฐานที่ใช้ในการประพันธ์เพลงไทย**. เอกสารประกอบการสอนรายวิชา หลักการประพันธ์เพลงไทยเบื้องต้น คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มานพ วิสุทธิแพทย์. (2533). **ดนตรีไทยวิเคราะห์**. โรงพิมพ์ชวนพิมพ์. กรุงเทพฯ.
- เมอร์เรียม, อลัน พี. (2548). **โครงการแปลหนังสือ THE ANTHROPOLOGY OF MUSIC : ต้นฉบับสมบูรณ์**. แปลโดย บุษกร สำโรงทอง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิเชียร อ่อนละมูล. สัมภาษณ์, 16 มีนาคม 2561.
- วิริญพิตร วัฒนา. (2545). **คิดอย่างดาวินชี เส้นทางอัจฉริยะ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ แพลนพริ้นท์ติ้ง.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2535). **ศิลปะและความงาม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- สงบศึก ธรรมวิหาร. (2542). **ดุริยางค์ไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สงัด ภูเขาทอง. (2532). **การดนตรีไทยและทางเข้าสู่ดนตรีไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

สิริชัยชาญ ฟักจรรณ.(2546). **ดุริยางคศิลป์ไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สถาบันไทยศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุกรี เจริญสุข. (2548). **พรสวรรค์สร้างได้**. นครปฐม: วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุกรี เจริญสุข.(2530).**ดุริยางคศาสตร์ชาติพันธุ์(Ethno-musicology)**.วารสารถนนดนตรี

อุทิศ นาคสวัสดิ์. (2546). **ทฤษฎีและหลักปฏิบัติดนตรีไทย**.กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อมรินทร์ พรินต์ติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.

เอกวิทย์ ณ ถลาง และคณะ. (2546). **ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการความรู้**. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์อมรินทร์.

Merriam Alan. (1964). **Study of Ethnomusicology**,Toward a Theory for Ethnomusicology. The Anthropology of Music.

Nettl Bruno. (1964). **Theory and Method of Ethnomusicology**. (Mimeographed).